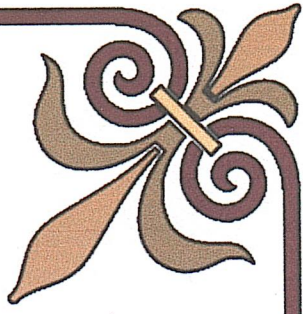
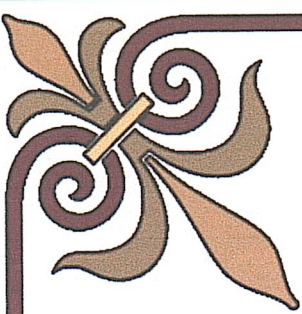
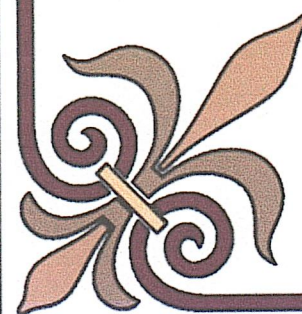

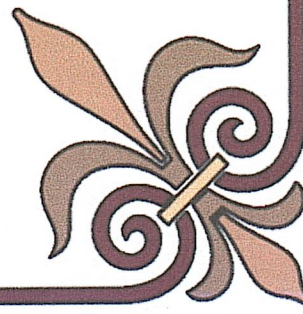

Конспект «Ирон æвзаджы бæрæгбон»

Хъомылгæнæг: Зæнджиаты А.В.

2019 аз.

♦**Нысан:** Сывæллæттæ зæрдæтæ гуырын кæнын уарзондзинады æнкъарæнтæ мадæлон æвзагмæ;
æппæт мадзæлттæй архайын, цæмæй разæнгард кæной ирон æвзагыл дзурын;
Фæлгонц: Къостайы портрет, рагон хæдзары дзауматæ, (къона, пирæн, фæндыр, фæтагены
цырагъ, авдæн, фынг)
Развæлгъау куыст: æмдзæвгæтæ, зарджытæ, кæфтытæ, уыци-уыцитæ, æмбисæдтæ, инсцениров-
кæ сахуыр кæнын.
Бæрæгбоны: музыкайы зæлтæм сабитæ кафгæ бацауынц залмæ æмæ сæ бынæтты æрлæууынц.

1.Æмонаг: Фарн уæм бадзурæд нæ зынаргъ уазджытæ æмæ ныййарджытæ! Æгас нæм цæут нæ
тыццыл хуртæ, амондджын бæрæгбонтæ уыл цæуæд. Абон нын у Ирон æвзаджы бæ-
рæгбон. Алы адæймагæн дæр æрдзæй лæвæрд вæййы иу æвзаг, кæцы хуыйны мадæ-
лон. Нæ мадæлон æвзаг цæмæй бахъхъхъæнæм, бирæ аразгæ у бинонтæй. Нæ фы-
дæлтæ нын рæсугъдæй цы мадæлон æвзаг ныуагътой, уый хъуамæ кæстæртæ дард-
дæр царды рæсугъдæй хæссой.

2. Номсидт:

Ирон æвзаг, цæй диссаг дæ!

Æвзæгты' хсæн куыд аив дæ.

*** *** ***

Куыд зынаргъ дæ ирон лæгæн

Ныййарæгау адджын маенæн.

*** *** ***

Ирон æвзаг мæ цæсты рухс

Нæртон æвзаг дæуæй дæн буц.

*** *** ***

Æз райгуырдтæн дæ зæрдæйæ

Хæссыс мын фарн, ныфс дæтгæйæ.

*** *** ***

Ирон æвзаг нæ царды хос

Нæ цæугæ Терк, нæ лæугæ хох.

*** *** ***

Фыдæлты 'взаг, Къостайы взаг

Ирон лæджы зæрдæйы таг.

*** *** ***

Ирон æвзаг нæ цыты цин

Ирыстонæн йæ хурзæрин.

*** *** ***

Ирон æвзаг- нæ ис, нæ бон

Уæд арфæйаг дæ бæрæгбон!

3. Зарæг « Уалдзæг».

(Сывæллæттæ сбадтысты сæ бынæтты)

4. Амонаг: Сывæллæттæ сымах чи стут?

Сыв-тæ: Мах стæм ирæттæ æмæ дзурдзыстæм иронау.

Амонаг: Мах стæм ирæттæ æмæ хъуамæ уарзæм нæ Райгуырæн зæхх, нæ урссæр
Хæхтæ, нæ цъæх быдыртæ.

Амонаг: Чызджытæ, сымах чи стут?

Чызджытæ: Мах « Дидинджытæ» стæм. Зарæм, кафæм, цинтæ уарæм!

Амонаг: Лæппутæ, сымах та чи стут?

Лæппутæ: Мах стæм уæ хуртæ, уарзон дæр хъæбултæ!

Сыв-тæ: Мах стæм ирæттæ æмæ дзурдзыстæм иронау.

Амонæг: Мах стæм ирæттæ æмæ хъуамæ уарзæм нæ Райгуырæн зæхх, нæ урссæр
Хæхтæ, нæ цъæх быдыртæ.

Амонæг: Чызджытæ, сымах чи стут?

Чызджытæ: Мах « Дидинджытæ » стæм. Зарæм, кафæм, цинтæ уарæм!

Амонæг: Лæппутæ, сымах та чи стут?

Лæппутæ: Мах стæм уæ хуртæ, уарзон дæр хъæбултæ!

Амонæг: Лæгæн зынаргъ куыnnæ вæййыц

Йæ бинонтæ, йæ мад.

Лæгæн зынаргъ куыnnæ вæййы

Йæ рæзгæ бонты цард!

Фæлæ уæддæр зæхх

Дæуæн æмбал кæм ис?

Дæуæн зæрдæйæн адджындæр,

Зæгъ-ма мын, чи у, чи?

Фыдыбæстæ, ныййарæг зæхх, райгуырæн уæзæг, мад, фыд, мадæлон æвзаг.

Цы у æнæ уыдонæй адæймаджы цард?

5. Амонæг: Цæй уæдæ сбæрæг кæнæм нæ зонындзинæдтæ.

- Цы хуыйны нæ Райгуырæн бæстæ? (Уæрæсе)

- Нæ чысыл Райгуырæн бæстæ та? (Цæгат Ирыстон)

- Нæ республикæйы сæйраг горæт? (Дзæуджыхъæу)

- Куыд хуыйны нæ горæты ном та? (Беслæныхъæу)

- Цавæр уынгтæ ис Беслæныхъæуы?

- Цал хуызæй арæст у Ирыстоны тырыса? (æртæ хуызæй)

- Цы амоныц йæ æртæ хуызы? (урс- сыгъдæгдзинад, удварны, сырх – лæг-

Дзинад æвдисæг, тыхджын, бур хуыз у бæркад.)

- Цал къахыл лæууы ирон фынг? (æртæ)

- Цы нысан кæнынц? (зæхх, хур, дон)

6. Сывæллæттæ дзурынц æмбисæндтæ:

- Бирæ дзурынæй, бирæ кусын хуыздæр у.

- Æнæ адæмæй цæрæн нæй.

- Чи нæ кусы, уый нæ хæры.

- Райгуырæн бæстæ – адджын у.

- Адæмимæ цæрын хъæуы.

- Кусын худинаг нæу, курын худинаг у.

- Æнæ кустæйæ цард нæй.

- Хистæр дзуры, кæстæр хъусы.

- Мадæлон æвзаг, мады ад кæны.

- Фыццаг ахъуыды кæн, стæй зæгъ.

- Сырддонцъиу дæр МА йæхи æвзагыл зары.

- Уалдзæг кусынаг у, зымæг хæрынаг.

- Де`взаг куыд уарзай, афтæ дæу дæр уарздзысты.

- Фыдæлты æвзагæн рох кæнаг нæй.

- Ирон æвзаг кæм ис – кад æмæ æгъдау дæр уым ис.

7. Уыци-уыцитæ:

- Нæ чысыл арвæй мит уары. (сасир)

- Тулы, тулы æмæ нукуыдæм хæццæ кæны. (авдæн)

- Комы мидæг хæйрæджы цæст. (фæтæгены цырæгъ)

- Нæ сау сæгъ хæры æмæ хæрынæй не' фсæды. (пираен)
- Фыс æй æппары, лæг дзы йæхицæн хæдон кæны. (къуымбил)
- Æртæ æфсымарæн иу нымæт худ. (фынг)

8. Амонæг: Рæсугъд у тынг нæ бæстæ. Нæ Иры адæмæн æрдзæй. Æркафут цæй «Чызджыты кафт» фæрнæй!

9. Сывæллæттæ дзурынц æмдзæвгæтæ.

«Мадæлон æвзаг»

Дзур, мæ къона, дзур иронау
Азтæ атæхдзысты бонау.
Хорз лæг уыдзынæ кæддæр
Бахъæудзæни дæ гъеуæд сæр.

*** *** ***

Базон кафын æмæ зарын
Зон дæ адæмы нымайын
Ма у не' гъæуттæн ызнаг
Уарз дæ мадæлон æвзаг.

(Ситохаты Саламджери)

«Ирон»

Ирон у мæ мыггаг
Мæ ном дæр ирон
Мæ дадзинты згъоры
Ирон туг, уый зон.

*** *** ***

Ирон у мæ бакаст,
Мæ ныхас – ирон
Ысхъомыл дæн Иры –
Къæдзæхтæ дзы, дон.

*** *** ***

Ирон хæринæгтæ –
Кæрдзын мæ цæхдон
Дæрддыл уын цы дзурон
Мæ бæстæ нæртон.

*** *** ***

Нæй никæуыл баивæн
Дæуæн, Ирыстон.
Куырыхон хистæртæ
Цæхæрцæст фæдон.

*** *** ***

Мæ зæрдæ куыд райы
Зæрдæйæн æхцон
Мæхицæй ныббуц дæн,
Ирон дæн, ирон!

(Кобесты – Хабæты Азæ)

«Нæхи Къоста»

Мах уарзæм Къостайы

Нæ Иры фæтæг
Нæ алы къонайæн
Йæ ахуыргæнæг
Йæ нæртон æмдзæвгæ
Æхцонæй кæссæм
Йæ ном ын æмбæлгæ
Цытимæ хæссæм.
Нæ Иры сæраппонд
Æрхаста йæ сæр
Цæмæй цæрæм абон
Ызгонæй хуыздæр
Йæ цыт ын æнусты
Нæ кæндзыстæм рох
Цæрдзæни нæ удты
Нæ маесыг, нæ хох!
(Ардасенты Алыксандр)

« Сæби æмæ ирон æвзаг »

Цард тæхы мæ бæллицты уæрдонау
Лæг нымайы рæстæгæн йæ цыд;
Æз сыгъдæг куы фæдзурын иронау
Уæд мæнæй ныббуц вæййы мæ фыд.

*** *** ***

Æз нæ кæсын дунемæ æнкъардæй
Адджын мын у алы ирон дзырд.
Искæд бон мæнæн дæр
Иронау дзурдзæнис мæ фырт!
(Хъодзаты Ахсар)

«Æз ирон дæн»

Æз дæн нырма æнахъом сæби
Æз цардмæ худгæйæ кæсын
Фæлæ ирон дæн уый æмбарын
Æмæ мæ сæр бæрзонд хæссын.

*** *** ***

Æз дæн Ирыстонæн йæ фидæн
Йæ сомбон аразæг, йæ ныфс
Ирон тугдадзинты æхсиды
Ды дæр дæр дæ ныфс мæныл хæссыс.

*** *** ***

Цæмæй куы бахъомыл уон райсом
Дæлæмæ ма`руадзон нæ кад.
Æмæ ирон дзырдæн йæ фарнæн
Кæнон цæрæнбонты лæггад.

*** *** ***

Æз дæн нырма æнахъом сæби
Ды хистæр мæ мæ хур.
Æмæ дæ ныфс мæныл кæд дарыс
Уæд мæм ирон æвзагыл дзур!
(Айларты Чермен)

10. Хъазт «Дугъ бæхтыл».

11. Инсценировка «Ирон нæ зони».

Сценæйы бадæ лæппу, йæ къухы планшет. Æрбацыд зæронд ус, йæ къухы гæххæттæ гæбаз. Ракæс-бакæс кæны, фæкомкоммæ лæппумæ.

- Дæ бон хорз, ирон нæ дæ, мæнæ дзæбæх лæппу?

лæппу йæм скаст:

- Ирон нæ жони.

- Мæнæ-ма мын ацы гæххæтмæ æркæс, хохæй рацыдтæн. Мæ лæппу æрбарынчын, ацы гæххæтт мæм авæрдта, афтеккæй, дам, мын хостæ æрбахæсс. Кæм ис афтекк, уый мын ацамон.

Лæппу бахъуыр-хъуыр кодта:

- Ох, я же говорю, ирон нæ жони, а она все равно спрашивает!

Сæ ныхасмæ кулдуарæй рагæпп кодта æрыгон сылгоймаг.

- Дæ бон хорз, кæй агурыс, мæнæ дзæбæх ус?

- Уæууа, ирон куы дæ. Æмæ мæнæ ацы дзæбæх лæппу дæу нæу?

- Мæн у, мæн. Йæ ном Вовычкæ хуыйны. (Йæ сæр ын æрсæрфта).

- Æмæ мæм уæдæ куы ницы дзуры. Æви зæронд усмæ дзурын йæ сæрмæ нæ хæссы? Уæвгæ зæронд кæй хъæуы.

- При чем тут зæронд æви ног? Махæн Вовычкæ иронау иу ныхас дæр нæ зоны. Нæ бинонтæй иронау ницы дзуры.

- Худинаг нæу, ахæм дзæбæх лæппу ирон æвзаг ма зонæд?

- Ой, бабуля, цы дзы кæны ирон æвзагæй, ардыгæй Конный двормæ, стæй ма кæм хъæуы? Уырыссагау куы зонай, уæд алцыдæр сараздзынæ.

- Уырыссагау зонын хорз у. Фæлæ нæ фыдæлты æвзагыл нæ къух куы ауигъæм, уый раст нæу!

- Уф, цы кадджын дæм кæсынц нæ предкæтæ. Кæй ма хъæуы ирон æвзаг. Хорз у ирон æвзаг – фынгыл кувынæн, хыл кæнынæн æмæ кæрæдзи æлгытынæн.

- Дæу аххос у, дæ фырт ирон æвзаг кæй нæ зоны, уый!

- Цæй-ма, бабуля, дзæгъал ныхæстæ ницы пайда сты. Исты æххуыс дæ хъæуы?

- Ницы мæ хъæуы дæуæй. Дæ Вовычкæ дæр ницы, дæхæдæг дæр ницы!

- Не поняла юмора! Вовычкæ, пошли домой.

(иумæ сценæмæ æртæйæ дæр рацыдысты)

- Ма ут не`гдæуттæн знаг, уарзут мадæлон æвзаг!

Амонæг. Нæ сабитæ бæрæгбон сраесугъд кæндзысты зарагæй «Нæхи ирон æвзаг».

1 куп.

Мах нырма стæм сабитæ

Афтæмæй фыссæм

Ахуыр кæнæм абетæ

Чингуытæ кæссæм.

Базард:

Цас уарзæм ирон æвзаг

Уый зæгъæн дæр нæй.

Мады рæвдыд, мады ад,

Базыдтам дæуæй!

2 куп:

Цас аргъæуттæ базыдтам,

Цас диссæгтæ, цас.

Раст цыма зæрватыккау

Чиныг у æгас.

Базард:

3 куп:

Бон-изæрмæ кадджытæ
Мах фæкæсæм фаг.
Зæрдæйæн куыд адджын дæ
Мадæлон æвзаг!

Иууылдæр иумæ: «Нæ мадæлон æвзаг. Нæхи ирон æвзаг!

Амонæг: Абон нæ равдыст кæронмæ æрхæццæ. Стыр бузныг зæгъын, уе' пæттæн дæр. Мæ зæрдæ уын зæгъы, цæмæй алы аз дæр Ирон æвзаджы бæрæгбон бæрæг кæнат æнæнизæй, хъæлдзæгæй, æнæфыдбылызæй æмæ амонджынæй! Ирон æвзаг цæрæд æнустæм, тыджынæй-тыджындæр кæнæд æмæ йын фесæфæн макуы уæд!!!